

Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας

Τόμ. 14 (2005)

Πανεπιστήμια II

Koormans, Ruud & Statham, Paul, επιμέλεια,
**Challenging Immigration and Ethnic Relations
Politics. Comparative European Perspectives**

Γιώργος Μονογιούδης

doi: [10.12681/sas.488](https://doi.org/10.12681/sas.488)

Copyright © 2015, Γιώργος Μονογιούδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μονογιούδης Γ. (2015). Koormans, Ruud & Statham, Paul, επιμέλεια, Challenging Immigration and Ethnic Relations Politics. Comparative European Perspectives. *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 14, 295–297. <https://doi.org/10.12681/sas.488>

Ένας ακόμη πυλώνας στον οποίο η συγγραφέας, από την άποψη της μεθόδου, στηρίζει την έρευνά της, είναι το μοντέλο του Hegel για το κράτος και την κοινωνία. Η Παπαγεωργίου θεωρεί πως υπάρχουν αναλογίες ανάμεσα σε αυτό το μοντέλο και τη χρονική περίοδο 1967-1974, την οποία και αποκαλεί περίοδο 'δεσποτισμού'.

Εν κατακλείδι, διαπιστώνει πως αν και η περίοδος της Μεταπολίτευσης που εξετάζεται, συνοδεύτηκε από πολιτικές, κοινωνικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις που επέφεραν –είτε άμεσα είτε έμμεσα– βελτιώσεις στη θέση της Ελληνίδας, αναδεικνύεται η ανάγκη να ξεπεραστεί ο παραδοσιακός τρόπος με τον οποίο τα δύο φύλα αντιλαμβάνονται τη θέση τους μέσα στην κοινωνία και παράλληλα να συνειδητοποιηθεί πως οι έμφυλοι ρόλοι είναι κοινωνικοί και όχι φυσικοί. Στη συνειδητοποίηση αυτού του γεγονότος σημαντική αποδεικνύεται η συμβολή της παιδείας και της τεχνολογίας. Για να ευδοκιμήσουν υγιείς ανθρώπινες σχέσεις στο πλαίσιο της οικογένειας και της κοινωνίας απαιτείται ανιδιοτελής αφοσίωση που δεν επιτρέπει ανισότητες που εδράζονται στο φύλο. Τελικά, η συγγραφέας δεν παραλείπει να επισημάνει ότι ο φεμινισμός στην Ελλάδα βρέθηκε υπό την καθοδήγηση γυναικών που άνηκαν σε μια κοινωνική και πολιτική ελίτ, πράγμα που ίσως λειτούργησε ανασταλτικά στη ριζοσπαστική ανάπτυξη αφού οι ριζοσπάστριες γυναίκες ήταν λίγες στον αριθμό και γι' αυτό η επιρροή τους στην ελληνική κοινωνία ήταν ισχνή

Ιουλία-Μαρία Κωνσταντοπούλου

Koopmans, Ruud & Statham, Paul, επιμέλεια, *Challenging Immigration and Ethnic Relations Politics. Comparative European Perspectives.* Oxford University Press, 2000, σελ. 443

Πολλές επιστημονικές έρευνες που αφορούσαν το μεταναστευτικό φαινόμενο και δημοσιεύθηκαν κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, εστίαζαν την προσοχή τους σε κάποιον από τους παρακάτω άξονες: τη μετανάστευση καθ' εαυτή και τις πολιτικές ενσωμάτωσης, τους συλλόγους μειονοτήτων ή μεταναστών και τη συλλογική τους δράση και την πολιτική της νέας Άκρας Δεξιάς. Ο συλλογικός αυτός τόμος επιχειρεί, σύμφωνα με τους επιμελητές του, να προσεγγίσει το πολυδιάστατο αυτό θέμα και να σκιαγραφή-

σει όσο το δυνατόν περισσότερες πτυχές του, συνθέτοντας τις προαναφερθείσες προσεγγίσεις.

Άρκετοί, λοιπόν, επιστήμονες που συμμετέχουν με άρθρα τους στον εν λόγω τόμο, τοποθετούν στο επίκεντρο της έρευνάς τους ζητήματα που σχετίζονται άμεσα με την ιδιότητα του πολίτη. Έτσι, οι Solomos και Schuster επισημαίνουν ότι η διαμόρφωση ταυτοτήτων αποτελεί την απόρροια μιας ενεργούς διαδικασίας που συγκροτείται από το αντιφατικό δίπολο 'ενσωμάτωση-αποκλεισμός', ενώ ο Jorjke εκφράζει την άποψη ότι ο 'ανοικτός' ή 'κλειστός' χαρακτήρας της ιδιότητας του πολίτη μιας χώρας, οφείλει τις καταβολές του στις αποφάσεις της εκάστοτε πολιτικής ελίτ, η οποία κάθε φορά προβαίνει στη μεταρρύθμιση του κώδικα της ιθαγένειας.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, επίσης, η συγκριτική μελέτη του Thranhardt, η οποία είναι αφιερωμένη στη Γερμανία και την Ολλανδία. Ο γερμανός επιστήμονας θέτει ως αφετηρία της σκέψης του τη διαπίστωση ότι οι προαναφερθείσες χώρες υιοθέτησαν δύο σαφώς διαφορετικά μοντέλα μεταναστευτικής πολιτικής, παρά τις μεταξύ τους ομοιότητες στην οικονομική ανάπτυξη, τη διαίρεση ανάμεσα σε καθολικούς και προτεστάντες και το χριστιανοδημοκρατικό κράτος πρόνοιας. Το γεγονός αυτό οφείλεται, κατά τον Thranhardt, στον χαρακτήρα της μεταναστευτικής πολιτικής που εφαρμόστηκε στις δύο χώρες και η οποία, στην περίπτωση της Ολλανδίας, υπήρξε σαφώς πιο συναινετική απ' ό,τι η αντίστοιχη της Γερμανίας. Εντούτοις, θα ήταν λάθος να υιοθετηθεί κανείς μια αρνητική στάση απέναντι στο ολλανδικό και το γερμανικό μοντέλο μεταναστευτικής πολιτικής. Αν και το πρώτο αποσκοπεί σε μεγαλύτερο βαθμό στην ενσωμάτωση των μεταναστών απ' ό,τι το δεύτερο, τα εμπειρικά δεδομένα αποδεικνύουν ότι οι μεταναστευτικές κοινότητες της Γερμανίας είχαν ευκολότερη πρόσβαση στα συνδικάτα, ενώ πλήττονταν από χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας σε σχέση με τις αντίστοιχες της Ολλανδίας.

Μια άλλη ενδιαφέρουσα παράμετρος του σύγχρονου μεταναστευτικού ρεύματος, εκείνη της πολιτικής κινητοποίησης των μεταναστών, παρουσιάζεται στη συγκριτική μελέτη του Ireland. Ο συγγραφέας επικρίνει τη στάση πολλών επιστημόνων οι οποίοι εστίασαν στο παρελθόν την προσοχή τους στην τυπική έλλειψη πολιτικών δικαιωμάτων, αντιμετωπίζοντας με αυτόν τον τρόπο τους μετανάστες ως 'απολιτικά όντα', ενώ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο ταξικός, εθνικός ή θρησκευτικός χαρακτήρας της εκάστοτε μεταναστευτικής κινητοποίησης εξαρτάται από το θεσμικό και κοινωνικό πλαίσιο του κράτους στο οποίο λαμβάνει χώρα.

Ωστόσο, ο συλλογικός αυτός τόμος δεν θα μπορούσε να αγνοήσει τα κόμματα της νέας Άκρας Δεξιάς, τα οποία επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό την ευρωπαϊκή πολιτική των δύο τελευταίων δεκαετιών του 20ου αιώνα. Έτσι, λοιπόν, ο Eatwell επιχειρεί να εξηγήσει την έξαρση της ξενοφοβίας στην Ευρώπη, προτείνοντας μια μεθοδολογική διάκριση ανάμεσα στο μικρο-, μέσο- και μακρο-επίπεδο. Εν ολίγοις, η δεινή κοινωνικοοικονομική θέση ενός πολίτη σε συνδυασμό με την έλλειψη εμπιστοσύνης στο σύστημα και την αναπóτρεπτη νομιμοποίηση ενός αντισυστημικού κόμματος, όπως αυτά της νέας Άκρας Δεξιάς, δύνανται να κατευθύνει ένα αξιόλογο τμήμα των ψήφων στην Άκρα Δεξιά του πολιτικού φάσματος.

Τέλος, ο Bjørge σκιαγραφεί την εξωθεσμική διάσταση της νέας Άκρας Δεξιάς, τη ρατσιστική βία, αντλώντας πολύτιμα στοιχεία από τη σκανδιναβική εμπειρία. Εκφράζει, λοιπόν, την άποψη ότι τα κίνητρα των ρατσιστικών ή ξενοφοβων πρακτικών βίας, δεν ανάγονται αποκλειστικά σε συγκεκριμένα ιδεολογικά ή πολιτικά κίνητρα αλλά ότι, αντιθέτως, αποτελούν το καταστάλαγμα μιας πολυσύνθετης διαδικασίας διάδρασης.

Πάντως, κεντρική θέση στον συλλογικό τόμο κατέχει η άποψη ότι, παρά τις εντεινόμενες διαδικασίες παγκοσμιοποίησης και κοινωνικής διαφοροποίησης, το έθνος-κράτος εξακολουθεί να αποτελεί το βασικό σημείο αναφοράς για κάθε ζήτημα που άπτεται του μεταναστευτικού προβλήματος. Συνεπώς, οι εκάστοτε εθνικές πολιτικές για τη μετανάστευση προβλέπεται ότι θα εξακολουθήσουν να παίζουν σημαντικό ρόλο για μεγάλο χρονικό διάστημα στο μέλλον.

Συμπερασματικά, τα κείμενα του τόμου αυτού φωτίζουν μεγάλο μέρος των προβλημάτων που δημιουργούν τα μεταναστευτικά ρεύματα στην εποχή μας.

Γιώργος Μονογιούδης